

נושא במוקד

הוראת אמנויות באולפן

'הכוכבים של שלומי' כמודל לצפייה בסרטים ישראלים (למתקדמים ולתלמידי אולפן א' לקראת סיום לימודיהם)

איריס אידן*

צפייה בסרט ישראלי משמשת לתלמיד העולה הזדמנות למפגש היכרות עם החברה הישראלית. הוא נחשף כך למשלבים שונים של השפה, לתקשורת מילולית ובלתי מילולית, למנהגים המאפיינים את החברה הישראלית. התלמיד העולה נוכח כך לדעת שהוא יכול להבין סרט ישראלי וליהנות ממנו.

הקדמה

מי לא אוהב לצפות בסרטים? ובמיוחד בסרטים רגישים הנוגעים לכולנו?

הסרטים הם מראה המשקפת אירועים ומצבים בחברה. צפייה בסרט ישראלי מאפשרת לתלמיד העולה הזדמנות למפגש היכרות עם החברה הישראלית. העולה נחשף כך למשלבים שונים של השפה, לתקשורת מילולית ובלתי מילולית, למנהגים המאפיינים את החברה הישראלית.

הסרט **הכוכבים של שלומי** מאפשר לעולה 'להציץ' אל חייה של משפחה ישראלית, ללמוד על בעיותיה ועל התמודדותה איתן. לדוגמה: הסצנה בסרט שבה המשפחה יושבת 'שבעה' על הסב. מניסיוני, התלמידים נהנים מאוד לצפות בסרטים. הם זוכרים משפטים מהסרט ונהנים לחזור עליהם. מבחינה כיתתית, זוהי חוויה מיוחדת שיוצרת התרגשות, בדומה לטיול מוצלח. ברמה האישית, התלמיד נוכח לדעת שהוא יכול להבין סרט ישראלי וליהנות ממנו. מתי כדאי להביא סרט לכיתה? ובכן, הסרט הוא ה'דובדבן שבקצפת'. כדאי לצפות בסרט עם סיומו של נושא שנלמד בכיתה, ואז כדאי להראות בשלמותו.

סרטים מומלצים במיוחד

הכוכבים של שלומי - סיפורו של נער מתבגר במציאות של משבר במשפחה.
כנפיים שבורות - התמודדות של משפחה חיפאית עם מות אב ובעיות גיל ההתבגרות.
החברים של יאנה - בעיות העלייה מרוסיה בשנות התשעים, על רקע מלחמת המפרץ.

מילות מפתח: סרט ישראלי, הוראת סרט באולפן, תקשורת מילולית, תקשורת לא מילולית, היסטוריה של ישראל בקולנוע

* איריס אידן היא מורה באולפן במעגן מיכאל.

תרנגול כפרות - בעיות קליטת העלייה בשנות החמישים, מעברות מול קיבוץ, עדות המזרח מול היישוב הוותיק.

שרה גיבורת ניל"י - פרשת קבוצת ניל"י בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בני מושבות שביקשו לסייע לצבא הבריטי שעמד לכבוש את הארץ ונכנסו לעימות עם היישוב העברי דאז.

מטרות-על ומטרות אופרטיביות של עיסוק בסרטים באולפן

מטרת-העל של העיסוק בהבנת הנצפה באולפן היא שילוב העולה בחיים התרבותיים והתקשורתיים בארץ. בלשונה של תוכנית הלימודים של האגף לחינוך מבוגרים, בפרק 'הבנת הנצפה', עמ' 19-17: '[המטרה היא להביא את העולה] להרגיש חלק מהסביבה ומהחברה, להיחשף לאופני דיבור שונים, להכיר מאפיינים של החברה הישראלית, להכיר את התרבות הישראלית, להכיר מקומות, נופים, מנהגים ומסורות'.

מטרות אופרטיביות:

להיחשף להתנהלות 'טבעית' פחות או יותר של השפה.
להיחשף למשלבים שונים של השפה.
להבין מבעים וצירופי לשון עדכניים.
להבחין במסרים סמויים ולהביןם.
להבחין בין דיאלוגים אינטימיים במשפחה ובחץ.
להבין סיטואציות ואוצר מילים.
לזהות ולהבין סיפורים מקבילים ולעקוב אחריהם.

דרכי הפעלת התלמידים

אמצעי הוראה - כללי

אפשר להשתמש במקלט טלוויזיה גדול ובמכשיר DVD. רצוי, עם זאת, להקרין את הסרט באולם קולנוע. אז החוויה מתעצמת.

הסרט, גם אם הוא דובר עברית, צריך להיות מלווה בכתוביות בעברית (כדי שתשומת לבו של התלמיד תוקדש במלואה לעברית).
יש לחלק דפי עבודה לפני ואחרי הצפייה.

הדגמה הכוכבים של שלומי

אופן ההוראה

יש לחלק את מהלך ההוראה לארבעה שלבים:

יחידת הזמן	ביצוע המטלות	אופן ההוראה	מהלך ההוראה
שיעור	מצ"ב תקציר העלילה / המלצה על הסרט	במליאה	הכנה
	מדוע נקרא הסרט בשם "הכוכבים של שלומי"? (יש לחפש יותר מתשובה אחת)	המטלה ניתנת במליאה, אך היא יחידנית	מטלה לצפייה
שיעור כפול		במליאה ברצף ללא הפסקות	צפייה
שיעור או שניים (רצוי שיעור כפול)	<p>מי הדמות שאהבת/שנאת ביותר? ליצור קבוצות עבודה בהתאם לתשובות. לדוגמה: הקבוצה שאהבה את האם / את שלומי/את סבא... (מצ"ב דף שאלות לדיון) *</p> <p>כתיבת המלצה על הסרט כתיבת המלצה ע"פ דגם (מצ"ב המלצה) *</p> <p>להכין בנק של תכונות אופי. לבקש מהתלמידים לאפיין כל דמות. לתת לדמויות מחמאות או הצעות לשיפור או להתלונן עליהן. *</p> <p>מה אני הייתי עושה במקום... *</p> <p>להציע סוף אחר לסרט (אופטימי/ פסימי). *</p> <p>המחזה או חידון על-פי דף הציטוטים</p>	דיון בקבוצות קטנות וסיכום במליאה	לאחר הצפייה

לפני הצפייה

מובאים כאן שני תקצירים ברמות שונות לשיקול דעתה של המורה, בהתאם לרמת העברית של התלמידים.

התקציר הראשון המובא להלן הוא ברמה גבוהה ומתאים לתלמידי אולפן המשך.
התקציר השני המובא להלן הוא ב'עברית ברמה קלה' ומיועד לתלמידים הנמצאים לקראת סיום אולפן א.

רצוי להביא את התקציר בשלמותו לפני הצפייה בסרט.
התקציר מהווה לתלמיד מעין מפת התמצאות ומאפשר לו לעקוב ביתר קלות אחרי עלילת הסרט.

את תקציר הסרט ברמה גבוהה כתבה קרן סיון - <http://movies.israel.net/shlomy/>

קרן סיון היא מבקרת קולנוע. משנת 2002 היא כותבת באתר 'על מבקרת בקולנוע' - www.movies.israel.net. כיום היא כותבת כמחצית מהביקורות באתר ומעדכנת את הפורום באופן יום-יומי.

תסריט ובימוי: שמי זרחין

שחקן	תפקיד
אושרי כהן	שלומי
איה קורן	רונה (השכנה)
רותם אבוהב	זיוה (האחות)
אריה אליאס	הסבא
אלברט אילוז	רוברט (האב)
אסתי זקהיים	רוחמה (האם)
ניסו כאביה	בגין (המורה למתמטיקה)
יגאל נאור	אביהו (המנהל)

שלומי (אושרי כהן) – נער מתבגר, עסוק בבישול ובטיפול בסבו (אריה אליאס) ובמשפחתו. הוא עושה זאת ב"משרה מלאה", בצורה רגישה, נאמנה, ובאופן מפתיע – ללא שום תלונות. שלומי חי את חיי בלי ממש לחיות אותם. אמו העצבנית (אסתי זקהיים) עסוקה בעבודתה ואחיו השחצן (יונתן רוזן) עסוק בשלו. הקשר האמיתי היחיד שיש לו הוא עם סבא שלו. קיבעון חייו מתחיל להשתנות בעקבות כניסתן של שתי דמויות חשובות לחייו. הדמות הראשונה היא רונה (איה קורן), נערה מיוחדת ורגישה שבה הוא מתאהב מעל הראש, והדמות השנייה היא מנהל בית הספר (יגאל נאור).

**לפני הצפייה
תקציר בעברית קלה**

הכוכבים של שלומי
במאי: שמי זרחין
תסריט: שמי זרחין

שחקן	תפקיד
אושרי כהן	שלומי
איה קורן	רונה (השכנה)
רותם אבוהב	זיוה (האחות)
אריה אליאס	הסבא
אלברט אילוז	רוברט (האבא)
אסתי זקהיים	רוחמה (האמא)
ניסו כאביה	בגין (המורה למתמטיקה)
יגאל נאור	אביהו (המנהל)

שלומי הוא נער צעיר החי בעיר קטנה. אמו (אימא שלו) רוחמה, ואביו (אבא שלו) רוברט גרושים. שלומי עושה הכול: מטפל בסבו (סבא שלו), מפשר (עושה שלום) בין כולם, מנקה, מבשל, עוזר לאחותו (האחות שלו) זיוה לטפל בזוג התאומים שלה, ועוד ועוד. בתוך כל הפעילות, איש אינו (לא) שם לב לשלומי. רק אביהו, מנהל בית הספר המקומי, שם לב ליכולות המיוחדות של הנער ומחליט לעזור לו ולקדם אותו. בינתיים שלומי גם מתאהב ברונה.

פעילויות לאחר הצפייה

דף שאלות לדיון

הדף יכול לשמש בסיס לדיון ולהבעת דעה בקבוצות קטנות ולדיווח בסיום הפעילות במליאה. על פי הזדהות התלמידים עם אחת מהדמויות ניתן ליצור קבוצות הומוגניות, שכל אחת תדון בשאלה מה אהבת/שנאת בדמות, ואיזו עצה היית נותן/ת לדמות (הקבוצה יכולה להתייחס רק לחלק מהשאלות).

הערות נוספות:

ניתן להשתמש בחלק מן השאלות למתן משוב במליאה.

הדף יכול לשמש גם כמטלת כתיבה באופן יחידני.

נהנית מהסרט? מדוע? _____

מדוע קוראים לסרט 'הכוכבים של שלומי'? _____

מהי נקודת המפנה בסרט? _____

ספרו על קטע קטן שאהבתם בסרט _____

איזו דמות אהבת/שנאת? מדוע? _____

איזו עצה היית נותן/ת לדמות? _____

ההמלצה של קרן סיון

בדרך כלל קשה לי מאוד עם סרטים שמשלבים יחדיו הומור ורצינות. בעיני, אלו סרטים שהם לא לכאן ולא לכאן, וקשה לי במיוחד להתחבר לסרטים כאלה מבחינה רגשית. "הכוכבים של שלומי" מצליח להיות קומי ומצחיק, ובאותו זמן רציני ומרגש. ההומור שבו לא מפחית מעוצמת הדרמה אלא מהווה חלק מהסיפור.

הסרט עשוי במקצועיות, והמשחק של רוב השחקנים מעולה. אמנם הייתה לי בעיה בהתחלה עם המשחק של הסבא, שהיה מעט תאטרלי לטעמי, אבל ככל שהסרט התקדם נוצרה תמונה שלמה של הדמות שלו. הסיפור של הסרט הינו מגובש ומסודר ומתפתח באופן שיוצר ציפייה לבאות. הדמויות, ובעיקר דמותו של שלומי, עוברות שינויים עמוקים במהלך הסרט, והאופן שבו נעשו השינויים, בעדינות וברגישות, גרם לי להעריך את שמי זרחין, הבמאי, על עבודתו המצוינת בבניית הדמויות.

פעילות נוספות לאחר הצפייה: המחזה/חידון

באמצעות הציטוטים המובאים להלן ניתן לערוך המחזה של מספר קטעים מהסרט. הציטוטים מובאים על פי סדר הופעתם בסרט. הם משלבים סלנג ועברית תקינית. הנימוקים לבחירה בהם היו:

1. האם הם מאפיינים את הדמויות והתלמידים יוכלו לזהותם?
2. האם התלמידים יוכלו להמחזם?

הערה: ניתן לערוך חידון שבו חלק מהתלמידים יציגו את הדמויות ואילו שאר התלמידים יגלו מי הדמות (רעיון של ענת פורטל).

הטקסטים של קרן סיון - באדיבות אורן איזמירלי, מנהל אתר "על מבקרת בקולנוע"

ציטוטים מהסרט - לפי האתר שלהלן

[http://he.wikiquote.org/wiki/](http://he.wikiquote.org/wiki/%D7%94%D7%9B%D7%95%D7%9B%D7%91%D7%99%D7%9D_%D7%A9%D7%9C_%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9E%D7%99)

http://he.wikiquote.org/wiki/%D7%94%D7%9B%D7%95%D7%9B%D7%91%D7%99%D7%9D_%D7%A9%D7%9C_%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9E%D7%99

שלומי: "תהילה, אני רוצה ש... שנשדרג את היחסים שלנו".

תהילה: "שמה?"

שלומי: "שנשדרג".

תהילה: ".....?"

שלומי: "לא אמרתי את זה".

תהילה: "אבל התכוונת לזה, נכון, שלומי? חשבתי שאתה שונה, שאתה לא כמו כולם. שדרוג אתה רוצה? הקפאה! זה מה שאני נותנת, עד הודעה חדשה".

וחמה: תגיד לו שהוא נהיה מרוקאי בדיוק כמו אבא שלו.

סבא של שלומי: "לכל גבול יש גבול!"

וחמה: "מה? מה זה אומר בכלל?!"

סבא של שלומי: "זאת אומרת שלכל גבול יש גם גבול!!"

סבא של שלומי: "מספיק סרתי בחיים שלי".

סבא של שלומי: "בונז'ור, מסיה שלומי".

סבא של שלומי: "עוד בונז'ור כזה ואבדנו..."

חברט: "מה הבאת לי? קציצות עם אפונה?"

חברט: "הגופה עוד לא התקררה והיא כבר מחפשת חתן".

זיווה: "אני רוצה שיתחנן, שיחזור אליי על ארבע".

שלומי: "מה על ארבע? מה הוא, חתול?"

חונה: "החולצה שלך הפוכה!"

חונה: "אתה הקאת על הבגדים, אז כיבסתי אותם, נראה לי שהם התייבשו".